

Кравець Л.К.

*асистент кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ФОНДОВОГО РИНКУ ЗА КК РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА КК УКРАЇНИ

Глобалізаційні процеси, які визначають останнім часом тенденції та напрямки розвитку суспільства у політичній, економічній, культурній, екологічній, демографічній та, звичайно ж, у правовій сфері, обумовлюють необхідність діалогу правових систем. Це в свою чергу, передбачає необхідність взаємодії правових систем, що в кінцевому рахунку, призводить до їх зближення [1, С.7].

Розвиток різноманітних зв'язків між державами та народами в масштабах усієї земної кулі приводить до посилення взаємодії національних правопорядків, вимагає пошуку компромісних шляхів вирішення існуючих суперечностей між цими правопорядками. Належний розвиток економічних, політичних, соціальних, культурних та інших відносин є неможливим без знання особливостей правового регулювання, правозастосування та правової культури країн-партнерів [2, С. 6].

Ступивши на шлях незалежності наша країна зіштовхнулось із проблемою необхідності формування нового, в тому числі і кримінального, законодавства, яке відповідало б потребам новоствореної держави. Процес такого формування та вдосконалення вже існуючих норм триває і на сьогоднішній час і значний вплив на нього здійснили дослідження досвіду зарубіжних країн та врахування такого досвіду у власному, зокрема кримінальному законодавстві.

Сучасні умови та темп життя вимагають від будь-якої країни, в тому числі і нашої держави, забезпечення та належної підтрим-

ки необхідного рівня національної безпеки. Вкрай важливим напрямком такого забезпечення, який з часу завершення так званої «холодної війни» та набуття економічних здобутків статусу одного із основних інструментів конкуренції між державами, стало забезпечення належного рівня саме економічної безпеки, як ключової складової національної безпеки, а, відтак, і інвестиційної безпеки (в т.ч. інвестиційної безпеки фондового ринку), як значної та невід'ємної частини економічної безпеки.

Між тим, визначаючи коло норм, якими вітчизняне кримінальне законодавство забезпечує інвестиційну безпеку фондового ринку слід звернути увагу на дуалістичність самого погляду на сферу захисту. Так, ієрархія побудови системи: «національна безпека держави» - «економічна безпека держави» - «інвестиційна безпека держави» потребує усталеності усіх її складових, адже дефект якогось із елементів спричинить відповідну неповноцінність всіх інших. Отже, при розгляді інвестиційної безпеки фондового ринку, як системи відносин побудованій на мінімізації ризиків для інвесторів, до переліку норм Особливої частини КК, які виконують функцію захисту таких правовідносин, має бути включено більшість вказаних його норм, адже забезпечення стабільного правопорядку у державі нормами кримінального права і є мінімізацією ризиків для її інвесторів.

Разом з тим, розглядаючи інвестиційну безпеку у вузькому сенсі маємо звернутись саме до господарських та цивільних правовідносин, які обумовлюють сам процес функціонування фондового ринку та обороту цінних паперів. Зважаючи на що до кола досліджуваних норм КК України слід включити саме ст. 199 «Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут піддроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів», ст. 222-1. «Маніпулювання на фондовому ринку», ст. 223-1. «Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів», ст. 223-2 «Порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів», ст.

224. «Виготовлення, збут та використання піддроблених недержавних цінних паперів», ст. 232-1 «Незаконне використання інсайдерської інформації», 232-2 «Приховування інформації про діяльність емітента», ст. 233 «Незаконна приватизація державного, комунального майна».

При дослідженні чинного КК Російської федерації (Гл. 22 «Злочини у сфері економічної діяльності») приходимо до висновку, щодо кола таких норм має бути віднесено наступні статті: ст. 185 «Зловживання при емісії цінних паперів», 1851 «Злісне ухилення від розкриття або надання інформації, визначеної законодавством Російської Федерації про цінні папери», 1852 «Порушення порядку обліку прав на цінні папери», 1853 «Маніпулювання ринком», 1854 «Перешкоджання здійсненню або незаконне обмеження прав власників цінних паперів» ; 1855 «Фальсифікація рішення загальних зборів акціонерів (учасників) господарського товариства або рішення директорів (наглядової ради) господарського товариства»; 1856 «Неправомірне використання інсайдерської інформації»; 186 «Виготовлення, зберігання, перевезення або збут піддроблених грошей або цінних паперів» [3].

Аналізуючи зміст перелічених норм приходимо до висновку, що кримінально-правовий захист КК Російської Федерації у досліджуваній сфері має більш жорсткий характер та наявністю більшої кількості спеціальних норм, порівняно із КК України. Так, покарання за злочини у цій сфері призначаються як у вигляді штрафу та позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, так і у вигляді обмеження та позбавлення волі (у вітчизняному законодавстві покарання у вигляді позбавлення волі передбачено лише ст. 199). Також кримінально-правової регламентації дістало більш широке (порівняно із вітчизняним законодавством) коло відносин у зазначеній сфері. Зокрема, на відміну від виключених з КК України в 2011р., в КК Російської Федерації кримінально карними визнано дії щодо розміщення емісійних цінних паперів, випуск яких не пройшов державної реєстрації (ст. 185 КК РФ).

Поряд з цим звертає увагу ст. 1854 КК РФ «Перешкодження здійсненню або незаконне обмеження прав власників цінних паперів», якою передбачено кримінальну відповідальність за незаконну відмову від скликання власників цінних паперів, незаконну вимогу реєстрування участі у загальних зборах власників цінних паперів осіб, що мають права на участь у таких зборах, проведення загальних зборів власників цінних паперів за відсутністю необхідного кворуму, а також перешкодження здійсненню та незаконне обмеження встановлених законодавством прав власників емісійних цінних паперів або інвестиційних паїв пайових інвестиційних фондів, якщо ці діяння спричинили громадянам, організаціям чи державі значну шкоду пов'язану із отриманням доходу у крупному розмірі. Вітчизняне а ні кримінальне, а ні адміністративне законодавство не містить аналогу правової заборони.

Те ж саме стосується й ст. 1855 КК РФ, якою передбачено кримінальну відповідальність за фальсифікацію рішення загальних зборів акціонерів (учасників) господарського товариства або рішення ради директорів (наглядової ради) Зазначена спеціальна норма містить докладний (на нашу думку, можливо, занадто) опис способів вчинення цього злочину.

Введення зазначених статей до КК Російської Федерації в 2009 та 2010р. стало наслідком намагань російського законодавця посилити кримінально-правовий захист у сфері як випуску та обороту цінних паперів, так і в сфері діяльності господарських товариств, у зв'язку із ескалацією випадків рейдерства. Однак, на нашу думку, введення кримінальної відповідальності у такому вигляді є не зовсім виправданим, адже кримінальний кодекс покликаний затверджувати відповідальність за найбільш суспільно небезпечні діяння. І, якщо ст. 1854 КК Російської Федерації і виокремлює описані нею діяння серед інших визначенням необхідної обов'язкової наявності значної шкоди, пов'язаної із отриманням доходу у крупному розмірі, то ст. 1855 такого виокремлення не містить. Тобто кримінально карними є всі діяння передбачені диспозицією цієї статті, що, на нашу думку, занадто розширює сферу впливу кримінального права, вводячи його

в межах адміністративного, а можливо і господарського, оскільки вчинення перелічених у статті діянь за відсутністю тяжких наслідків не несуть порівняно значної суспільної небезпеки.

1. Бехруз Х. *Сравнительное правоведение: Учебник для вузов.* – О.: Феникс; – М: ТрансЛит, 2008. -504с.
2. *Кримінальний кодекс Російської Федерації [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakonbase.ru/ugolovnyj-kodeks/>*
3. *Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина.* – Х. : Право, 2012. – 272 с. – С.7